

1 - Yazı Dili ve Konuşma Dili

Türkiye'nin milli dili İstanbul Türkçesi'dir; buna şüphesiz yok! Fakat, İstanbul'da iki Türkçe var: biri konuşulan yazılmayan İstanbul Lehçesi, diğeri yazılıp da konuşulmayan Osmanlı, dilidir. Acaba, milli dilimiz bunlardan hangisi olacaktır?

1 - Yazı Dili ve Konuşma Dili

(Ziya Gökalp - Türkçülükün Esasları)

Türkiye'nin milli dili İstanbul Türkçesi'dir; buna şüphesiz yok! Fakat, İstanbul'da iki Türkçe var: biri konuşulan yazılmayan İstanbul Lehçesi, diğeri yazılıp da konuşulmayan Osmanlı, dilidir. Acaba, milli dilimiz bunlardan hangisi olacaktır?

Bu soruya cevap vermeden, dilimizi, başka dillere karşılaştıralım: başka diller de, milletlerinin başkentlerine ait dillerdir. Fakat, başka başkentlerin hepsinde, konuşulan dille yazılan dil aynı şeydir. Demek ki, konuşma diliyle yazı dilinin birbirinden başka olması, sadece İstanbul'da özgü bir durumdur. Bütün milletlerde bulamayız da yalnız bir millette rastlanılan bir durum normal olabilir mi? O halde, İstanbul'da gördüğümüz bu ikilik bir dil hastalığıdır. Her hastalık tedavi edilir; o halde, bu hastalığında tedavisi gerekir. Fakat bu tedaviyi yapabilmek, yani dildeki ikiliği ortadan kaldırmak için, bu iki şeyden birini yapmamız gerekir. Ya, yazı dilini aynı zamanda konuşma dili haline getirmek, veya konuşma dilini aynı zamanda yazı dili haline koymak.

Bu iki seçenekten birincisi mümkün değildir; çünkü, İstanbul'da yazılan dil, doğal bir dil değil, Esperanto gibi yapay bir dil. Arapça, Acemce ve Türkçe'nin sözlüklerini, dil bilgisi kurallarını, vurgularını birleştirmekle meydana gelen bu Osmanlı Esperantosunu nasıl konuşma dili olabilirsiniz? Her anlam için en az üç eş anlamlı kelime, her tamlama için en az üç biçim her edat için en az üç sözcük bulunan bu suni gereksizlikler karşısındaki nasıl canlı bir dil haline girebilirsiniz?

Demek ki, İstanbul'da yazı dilinin konuşma dili haline geçmesi mümkün değil, bunun mümkün olmadığı yüzyıllarca uğraşarak başarısız olamayız olmasından da bellidir. Diyelim ki, bir takım zorlayıcı yasalarla İstanbul halkı bu garip yazı diliyle konuşmaya başlamış olsaydı bile, yine bu yazı dili, gerçekten milli dil olamazdı. Çünkü onu, konuşma dili olarak, yalnız İstanbul'da değil bütün Türkiye'nin kabul etmesi gerektirir. Bu kadar büyük bir toplulukta ise zorla, hiçbir şey kabul ettirilemezdi.

O halde, yalnız bir seçenek kalıyor; Konuşma dilini yazarak yazı dili haline getirmek! Zaten halk yazarları bu işi eskiden beri yapıyorlardı. Osmanlı edebiyatının yanında, halk diliyle yazılmış bir Tür edebiyatı vardı, yedi yüzyıldan beri vardı. Demek ki, kaldırmak için, yeniden hiçbir şey yapmağa gerek yoktu. Osmanlı dilini hiç yokmuş gibi bir tarafa atarak, halk edebiyatına temel görevi gören Türk dilini olduğu gibi milli dil saymak yeterli idi: işte Türkçüler, dilimizdeki ikiliği kaldırmak için, bu prensibi kabul ettiler: İstanbul halkının ve özellikle İstanbul hanımlarının konuşmalarını dili yazmak. Böylelikle yazılacak olan İstanbul'da konuşma diline yeni dil sonra güzel Türkçe, daha sonra Türkçe adları yeni verildi.